

Teorie algoritmů — 3. týden

Marie Demlová

<http://math.fel.cvut.cz/en/people/demlova>

3. 3. 2026

Amortizovaná složitost

Amortizovaná složitost jedné operace v posloupnosti n opakování instrukce je průměrná doba připadající na jednu instrukci v čase potřebném pro n instrukcí v nejhorším případě.

Je-li $T(n)$ čas potřebný pro n opakování instrukce, pak

$$\text{amortizovaná složitost je } \frac{T(n)}{n}$$

Existují tři způsoby výpočtu amortizované složitosti

- ▶ agregační metoda
- ▶ účetní metoda
- ▶ potenciálová metoda

Amortizovaná složitost

- ▶ Agregáčnící metoda — přímý výpočet $T(n)$ pro všech n instrukcích, pak amortizovaná složitost jedné instrukce je $T(n) / n$.
- ▶ Účetní metoda — provedení každé instrukce má jistý kredit $\hat{c}_i$. Je-li c_i skutečná cena i -té instrukce, pak $\hat{c}_i$ je nutno volit tak, aby pro všechna $k \leq n$

$$\sum_{i=1}^k \hat{c}_i \geq \sum_{i=1}^k c_i.$$

- ▶ Potenciálová metoda — nechť D_i je stav dat. struktury po i -té instrukci. Dále c_i je skutečná cena i -té instrukce, $\Phi(D_i)$ potenciál. Amortizovaná cena $\hat{c}_i$ je

$$\hat{c}_i = c_i + \Phi(D_i) - \Phi(D_{i-1}).$$

Amortizovaná složitost

Potenciálová metoda — pokračování

Pak platí (pro každé $k \leq n$)

$$\sum_{i=1}^k \hat{c}_i = \sum_{i=1}^k c_i + \Phi(D_k) - \Phi(D_0).$$

Proto z $\Phi(D_k) \geq \Phi(D_0)$ dostáváme $\sum_{i=1}^k c_i \leq \sum_{i=1}^k \hat{c}_i$.

Amortizovaná složitost

Příklad.

Určeme amortizovanou složitost následujícího pseudokódu

INCREMENT(A)

1. $i = 0$
2. if $i < A.length$ a $A[i] = 1$
3. $A[i] := 0$
4. $i := i + 1$
5. else if $i < A.length$
6. $A[i] := 1$

Časová složitost algoritmů

Euklidův algoritmus.

Rekurzivní verze Euklidova algoritmu:

`EUCLID( $a, b$ )`

1. `if  $b = 0$`

2.   `return  $a$`

3. `else return EUCLID( $b, a \bmod b$ )`

Časová složitost algoritmů

Horní odhad složitosti

Lemma 1. Označme x_k a y_k dvojici čísel $x_k > y_k$ po k -tém rekurzivním volání. Pak $y_{k+2} < \frac{y_k}{2}$.

Dolní odhad složitosti

Lemma 2. Je-li $a > b \geq 1$ a algoritmus $\text{EUKLID}(a, b)$ potřebuje k rekurzivních volání, pak $a \geq F(k+2)$ a $b \geq F(k+1)$, kde $F(i)$ je i -tý člen Fibonacciho posloupnosti.

Připomeňme, že Fibonacciho posloupnost je posloupnost:

$$F(0) = 0, F(1) = 1, F(n) = F(n-1) + F(n-2) \text{ pro } n \geq 2.$$

Časová složitost algoritmů

Lemma 3. $\text{EUKLID}(F(k+2), F(k+1))$ potřebuje k rekurzivních volání.

Lemma 4. Pro každé $n \geq 0$ platí $F(n+2) \geq \left(\frac{3}{2}\right)^n$.

Věta.

Algoritmus $\text{EUKLID}(a, b)$ vyžaduje $\Theta(\lg b)$ rekurzivních volání. Proto časová složitost je lineární vzhledem k velikosti vstupu (který je úměrný $\lg(a+b)$).

Průměrná časová složitost

Příklad.

Spočítejme průměrnou časovou složitost QuickSortu.

Tvrzení.

Pro každé $n \geq 2$ je $T_{aver}(n) \leq k \cdot n \ln n$, pro
 $k = 2c + T_{aver}(0) + T_{aver}(1)$.

Důsledek.

Pro průměrnou složitost $T_{aver}(n)$ algoritmu QuickSort platí

$$T_{aver}(n) \in \mathcal{O}(n \lg n).$$

Správnost algoritmů

Variant.

Variant je hodnota daná přirozeným číslem, která se během práce algoritmu snižuje (nebo zvětšuje) až nabude nejmenší (nebo největší) možnou hodnotu.

Zaručuje ukončení algoritmu po konečně mnoha krocích.

Invariant.

Invariant, také **podmíněná správnost algoritmu**, je takové tvrzení, že

- ▶ platí před provedením prvního cyklu algoritmu nebo po vykonání prvního cyklu,
- ▶ platí-li před vykonáním cyklu, platí i po jeho vykonání,
- ▶ při ukončení práce algoritmu zaručuje správnost řešení.

Správnost algoritmů

Správnost Euklidova algoritmu.

Variant — zbytek při dělení, tj. číslo $a \pmod{b}$. Protože posloupnost zbytků je klesající posloupnost přirozených, po konečně mnoha krocích musí zbytek být 0.

Invariant: Tvrzení.

Dvojice a, b a dvojice $b, a \pmod{b}$ mají stejné společné dělitele; tedy i největšího společného dělitele.